

Regionaal- ja Põllumajandusministeerium

Siseaudiitori aruanne

**Arvamus sisekontrollisüsteemi rakendamise ja
selle tulemuslikkuse kohta Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumis ja
tema valitsemisala asutustes**

Aruanne esitatakse:
kõrgemale juhtorganile,
tippjuhtkonnale

2024

Sisukord

1. Taustainformatsioon.....	3
2. Arvamuse ulatus on seotud järgmiste valdkondadega ja nendes läbiviidud audititega	4
2.1 Toiduohutus, taime- ja loomatervis ning kvaliteetsed tootmissisendid.....	4
2.2 Põllumajandus, maaelu ja toiduainetööstus	4
2.3 Kalandus	4
2.4 Tugifunktsioonid	5
3. Siseauditi juhi arvamus sisekontrollisüsteemi rakendamise ja selle tulemuslikkuse kohta.....	6
4. Arvamuse andmisega seotud põhimõtted ja kaalutlused	7
4.1 Arvamuse andmisega seotud periood.....	7
4.2 Arvamuse ulatusega seotud piirangud.....	7
4.3 Sisekontrollisüsteemi hindamisel aluseks võetud põhimõtted	7
Lisa 1: Toiduohutus, loomatervis ja loomade heaolu ning taimetervis	10
Lisa 2: Põllumajandus, maaelu ja toiduainetööstus.....	14
Lisa 3: Kalandus	15
Lisa 3.1: EMKF tegevusauditid.....	16

1. Taustainformatsioon

Sisekontrollisüsteemi rakendamise ja selle tulemuslikkuse eest vastutab ministeeriumis regionaalminister ja tema valitsemisala asutuses asutuse juht¹.

Ministeeriumi siseauditi juhi ülesanne on tulenevalt Vabariigi Valitsuse seaduse § 92² lõikest 4 anda arvamus ministeeriumi ja tema valitsemisala asutuste sisekontrollisüsteemi rakendamise ja selle tulemuslikkuse kohta.

Siseaudiitori aruande koostamisel on lähtutud Vabariigi Valitsuse 04.10.2012. a määruse nr 79 „Täidesaatva riigivõimu asutuse siseauditeerimise üldeeskiri“ §-s 14 sätestatust. Ministeeriumi valitsemisalas on siseauditeerimise korraldamiseks moodustatud² kaks organisatsiooni:

1. Ministeeriumi siseauditi osakond täidab siseauditeerimisega seotud ülesandeid ministeeriumis, Põllumajandus- ja Toiduametis (PTA), Riigi Laboriuuringute ja Riskihindamise Keskuses (LABRIS)³ ja Maaelu Teadmuskeskuses (METK)⁴.
2. Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet (PRIA) on siseauditeerimise korraldamisel eraldi organisatsioon, kus siseauditeerimise kutsetegevusest tulenevaid ülesandeid täidab asutuse siseauditi osakond.
PRIA siseauditi osakonna juhataja esitab PRIA juhtkonnale arvamuse PRIA sisekontrollisüsteemi rakendamise ja tulemuslikkuse kohta.

Siseauditeerimise korraldamisel juhendatakse audiitortegevuse seadusest ja sellega seotud õigusaktidest, Vabariigi Valitsuse 04.10.2012. a määrusest nr 79 „Täidesaatva riigivõimu asutuse siseauditeerimise üldeeskiri“, valitsemisala siseauditeerimise sise-eeskirjast ning siseauditi osakonna põhimäärusest.

Siseauditi osakond täidab ka Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi rakenduskava 2014–2020 auditeerimisasutuse⁵ ning Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi rakenduskava 2021–2027 auditeerimisasutuse⁶ ülesandeid. Alates 01.07.2019. a täidab siseauditi osakond Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduses sätestatud sertifitseerimisasutuse ülesandeid⁷.

Siseauditi üksus on üldiselt vastavuses siseauditeerimise definitsiooni, eetikakoodeksi ja standarditega alates 2010. a. Viimane väline hindamine (sõltumatu väline kinnitus enesehindamisele) viidi läbi 2021. a⁸.

¹ Vabariigi Valitsuse seaduse § 49 lg 1 p 13¹ ja § 73 lg 1 p 2¹

² Maaeluministri käskkirja nr 121, 27.08.2018

³ Kuni 31.12.2022 Veterinaar- ja Toidulaboratoorium (VTL).

⁴ Kuni 31.12.2022 Põllumajandusuuringute Keskus (PMK) ja Eesti Taimekasvatuse Instituut (ETKI).

⁵ Maaeluministri 14.06.2018. a käskkirja nr 83 „Siseauditi osakonna põhimäärus“ p 8 alapunkt 6.

⁶ Maaeluministri 17.03.2023 a käskkirja nr 57 „Volituste andmine Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi 2021–2027 Eesti rakenduskava rakendamisasutuste ülesannete täitmiseks“.

⁷ Maaeluministri 14.06.2018. a käskkirja nr 83 „Siseauditi osakonna põhimäärus“ p 8 alapunkt 7.

⁸ Siseauditi üksuse perioodilise sisemise hindamise aruanne, allkirjastatud 12.05.2021. a; KPMG Baltics OÜ riskinõustamise ja siseauditi valdkonna juhi Viljar Alneku (CIA, CGAP, CFSA, CRMA) poolt läbi viidud välishindamise aruanne „Maaeluministeeriumi siseauditi osakonna enesehindamise tulemuste väline kinnitamine“, allkirjastatud 07.10.2021. a.

2. Arvamuse ulatus on seotud järgmiste valdkondadega ja nendes läbiviidud audititega⁹

2.1 Toiduohutus, taime- ja loomatervis ning kvaliteetsed tootmissisendid

Toiduohutuse, loomatervise ja loomade heaolu ning taimetervise ja kvaliteetsete tootmissisendite tegevusvaldkond hõlmab toiduohutust, loomatervist, loomseid kõrvalsaaduseid ja nende käitlemist, loomakaitset ja -heaolu, põllumajandusloomade aretust, taimetervist, taimekaitset, mahepõllumajandust, turukorraldusmeetmete rakendamist, geneetiliselt muundatud organismide tahtlikku keskkonda viimist toidu ja sööda eesmärgil, sortide registreerimist ja sordikaitset, seemne ja taimse paljundusmaterjali tootmist ja turustamist, väetiste ja sööda käitlemist ning nende nõuetele vastavuse riikliku järelevalve teostamist.

Arvamuse andmisel on tuginetud järgmistele audititele (vt täpsemalt lisa 1):

- sigade heaolu seapidamiskohtades (läbiviija: ministeeriumi siseauditi osakond);
- loomsete kõrvalsaaduste ja nendest saadud toodete ametlik kontroll (läbiviija: Euroopa Komisjoni tervise- ja toiduohutuse peadirektoraat (DG SANTE));
- EL-i sisenevate loomade ja kaupade ametlik kontroll ning piiripunktide EL-i nõuetele vastavuse kontroll (DG SANTE);
- tapahügieeni ja lihakontrolli nõudeid reguleerivate kontrollisüsteemide hindamine (DG SANTE);
- laboratooriumite kvaliteedijuhtimissüsteemi auditid/nõuetele vastavuse kontrollid (läbiviijad: LABRIS-e ja METK-i kvaliteedijuhtimissüsteemi eest vastutajad, Eesti Akrediteerimiskeskus, AS Metrosert).

2.2 Põllumajandus, maaelu ja toiduainetööstus

Tegevusvaldkond hõlmab Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika ja selle tulevikuotsuste kujundamises osalemist ja selle elluviimist, Eesti maaelu arengukava ja riigiabi vastavate meetmete väljatöötamist ja rakendamist, teadus- ja arendustegevuse suunamist, põllumajandussaaduste tootmise, töötlemise ja kaubanduse reguleerimist, mahepõllumajandust ja aiandustoodete kvaliteeti, maaparanduse korraldamist, põllumajanduse ja metsanduse konkurentsivõime parandamist, keskkonna parandamist, maapiirkonna ettevõtluse ja elukeskkonna arengu suunamist, sordi- ja tõuaretust.

Arvamuse andmisel on tuginetud järgmistele audititele (vt täpsemalt lisa 2):

- makseasutuse (PRIA) 2023. eelarveaasta EAGF-i ja EAFRD-i sertifitseerimisaudit (läbiviijad: ministeeriumi siseauditi osakond ja KPMG Baltics OÜ);

2.3 Kalandus

Tegevusvaldkond hõlmab kala- ja vesiviljelussaaduste tootmise, töötlemise ja turustamise koordineerimist, kutselise kalapüügi korraldamist ning Euroopa Liidu ühise kalanduspoliitika rakendamist (sh Eesti kalanduse strateegia ja riigiabi vastavate meetmete väljatöötamist ja rakendamist).

Arvamuse andmisel on tuginetud EMKF Auditeerimisasutuse kindlustandvatele töödele (vt täpsemalt lisa 3):

⁹ Peamised tegevusvaldkonnad tulenevalt ministeeriumi põhimäärusest – lähtutakse põhimäärusest, mis kehtis siseauditi üksuse 2023. a tööplaani kinnitamisel (s.o Maaeluministeeriumi põhimäärus).

- EMKF tegevusauditid, kokku 30 väljamakse auditeerimine (läbiviijad: ministeeriumi siseauditi osakond, KPMG Baltics OÜ);
- EMKF 2014–2020 Eesti rakenduskava iga-aastane kontrolliaruanne ja arvamus, hõlmab perioodi 01.07.2022–30.06.2023 (koostaja: ministeeriumi siseauditi osakond).

2.4 Tugifunktsioonid

Tegevusvaldkond hõlmab strateegilist planeerimist ja arendustegevust, siseauditeerimist, finants- ja raamatupidamisarvestust, infotehnoloogiat, õigusloomet, personalijuhtimist, sise- ja väliskommunikatsiooni, varade- ja dokumendihaldust.

Tugifunktsioonide osas 2023. a auditeid läbi ei viidud.

3. Siseauditi juhi arvamus sisekontrollisüsteemi rakendamise ja selle tulemuslikkuse kohta

Siseauditi juhina olen seisukohal, et läbiviidud toimingutega on tagatud piisav tõendusmaterjal aruande peatükis 2 kirjeldatud ulatuses järgmise arvamuse avaldamiseks:

ministeeriumi ja tema valitsemisala asutuste sisekontrollisüsteem on parandamist vajav, seda eelkõige järgmistes valdkondades:

- toiduohutus, loomade heaolu ja loomatervis, loomsed kõrvalsaadused;
- põllumajandus- ja maaelu (EAGF ja EAFRD meetmete rakendamine).

4. Arvamuse andmisega seotud põhimõtted ja kaalutlused

4.1 Arvamuse andmisega seotud periood

Arvamus antakse 2023. a kohta.

4.2 Arvamuse ulatusega seotud piirangud

Arvamuse ulatus on piiratud Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi ja tema valitsemisala 2023. a tööplaani¹⁰ kohaselt läbiviidud audititega ning teiste kindlustandvate töödega võttes arvesse meile kättesaadavaks tehtud ja teadaolevat informatsiooni (Lisad 1–3). Samuti on tuginetud:

- Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi siseauditi üksuse 2023. a tegevusaruandes välja toodud kokkuvõttele auditi aruannetes kajastatud soovitude rakendamisest ministeeriumis ja tema valitsemisala asutustes.
Kindlustandvate tööde tulemuste kohaselt kuulus aruandeaastal rakendamisele 29 soovitud. Järeletoimingute käigus hinnati 29 soovitud rakendamist, millest oli rakendatud 16, osaliselt rakendatud 11 ja rakendamata 2 soovitud.

Täiendava, audiitoritele mitteesitatud/mitteteadaoleva informatsiooni korral oleksid audiitorite järeldused võinud olla teistsugused.

Riigieelarve seaduse § 79 lg 1 ja 2 kohaselt teostab Riigikontroll riigi majandusaasta koondaruande raamatupidamise aastaaruande auditi ja tehingute seaduslikkuse kontrolli. Riigikontroll lõpetab kontrolli hiljemalt aruandeaastale järgneva aasta 31. augustil. Seetõttu ei ole olnud võimalik eelpool nimetatud auditi tulemustega käesoleva arvamus koostamisel arvestada.

Euroopa Komisjoni (DG Agri) poolt 2023 a läbiviidud auditite¹¹ tulemusi on arvesse võetud 2023 finantsaasta EAGF ja EAFRD sertifitseerimisauditi arvamus koostamisel ulatuses, mis oli arvamus koostamise ajaks (15.02.2024) teada. Kahepoolset kohtumist Euroopa Komisjoniga auditite leidude osas ja sellest tulenevalt Euroopa Komisjoni lõplikud seisukohad ei ole hetkel teada.

4.3 Sisekontrollisüsteemi hindamisel aluseks võetud põhimõtted

Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi valitsemisala sisekontrollisüsteemi rakendamise ja selle tulemuslikkuse hindamisel on lähtutud:

- Vabariigi Valitsuse seaduse §-s 92¹ fikseeritud sisekontrollisüsteemi põhimõtetest¹²;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) nr 1306/2013, ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta;
- Komisjoni delegeeritud määrusest (EL) nr 907/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1306/2013 makse- ja muude asutuste finantsjuhtimise, raamatupidamisarvestuse kontrollimise ja heakskiitmise, tagatiste ja euro kasutamise osas;

¹⁰ Maaeluministri 04.01.2023 käskkiri nr 3 „Maaeluministeeriumi siseauditi üksuse 2023. aasta tööplaani kinnitamine“; Maaeluministri 13.11.2023 käskkiri nr 217 „Maaeluministri 04.01.2023. a käskkirja nr 3 „Maaeluministeeriumi siseauditi üksuse 2023. aasta tööplaani kinnitamine“ muutmine“.

¹¹ EAGF ja EAFRD pindalapõhiste meetmete audit, EAGF koolikava meetme audit, EAFRD finantsinstrumendi audit.

¹² Sisekontrollisüsteem võimaldab tagada:

- 1) õigusaktidest kinnipidamise;
- 2) vara kaitstuse raaskamisest, ebasihipärasest kasutamisest, ebakompetentsest juhtimisest ja muust sarnasest tingitud kahju eest;
- 3) asutuse tegevuse otstarbekuse asutuse ülesannete täitmisel;
- 4) asutuse tegevusest tõese, õigeaegse ja usaldusväärse informatsiooni kogumise, säilitamise ja avaldamise.

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätteid Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätteid Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta;
- Komisjoni delegeeritud määrusest (EL) nr 480/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätteid Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning nähakse ette üldsätteid Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) nr 2017/625, mis käsitleb ametlikku kontrolli ja muid ametlikke toiminguid, mida tehakse eesmärgiga tagada toidu- ja söödaalaste õigusnormide ning loomatervise ja loomade heaolu, taimetervise- ja taimekaitsevahendite alaste õigusnormide kohaldamine (ametliku kontrolli määrus);
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätteid Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) 2021/2116, mis käsitleb ühise põllumajanduspoliitika rahastamist, haldamist ja seiret;
- Komisjoni delegeeritud määrusest (EL) 2022/1172, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2021/2116 ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi osas ühises põllumajanduspoliitikas ning tingimuslikkusega seotud halduskaristuste kohaldamise ja arvutamise osas;
- Komisjoni rakendusmäärusest (EL) 2022/1173, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 kohaldamise eeskirjad ühise põllumajanduspoliitika ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi kohta;
- Komisjoni rakendusmäärusest (EL) 2022/128, 21. detsember 2021, milles sätestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/2116 rakenduseeskirjad seoses makse- ja muude asutustega, finantsjuhtimisega, raamatupidamisarvestuse kontrollimise ja heakskiitmisega, kontrollidega, tagatistega ja läbipaistvusega;
- Komisjoni delegeeritud määrusest (EL) 2022/127, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2021/2116 makse- ja muid asutusi, finantsjuhtimist, raamatupidamisarvestuse kontrollimist ja heakskiitmist, tagatise ja euro kasutamist käsitlevate eeskirjadega.

Hinnang sisekontrollisüsteemile antakse neljaastmelisel skaalal, mille kirjeldus on toodud järgnevas tabelis.

Hinnangu skaala	Selgitus
Tulemuslik (mõjus)	Hinnatud sisekontrollimeetmed on adekvaatsed, sobivad ja mõjusad, andmaks põhjendatud kindlustunde, et riskid on juhitud ning eesmärgid saavutatakse.
Parandamist vajav	Välja on toodud üksikud konkreetset kontrollinõrkused. Üldiselt on aga hinnatud sisekontrollimeetmed adekvaatsed, sobivad ja mõjusad andmaks põhjendatud kindlustunde, et riskid on juhitud ja eesmärgid saavutatakse.

Oluliselt parandamist vajav	Välja on toodud mitmed konkreetseid kontrollinõrkused. Hinnatud sisekontrollimeetmed ei taga põhjendatud kindlustunnet, et riskid on juhitud ja eesmärgid saavutatakse.
Nõuetele mittevastav	Hinnatud sisekontrollimeetmed ei ole adekvaatsed, sobivad ja mõjusad, et tagada põhjendatud kindlustunnet, et riskid on juhitud ja eesmärgid saavutatakse.

Margit Krieger
Siseauditi osakonna juhataja
Avaliku sektori üksuse siseaudiitor (CGAP), CIA

/allkirjastatud digitaalselt/

/kuupäev digiallkirjas/

Lisa 1: Toiduohutus, loomatervis ja loomade heaolu ning taimetervis

Tulemuslik	Parandamist vajav või oluliselt parandamist vajav	Nõuetele mittevastav ja/või tehtud on finantskorrektsioon
------------	---	---

Auditi objekt	Auditi eesmärk	Hinnang sisekontrollisüsteemile
Ministeeriumi siseauditi osakonna poolt läbiviidud auditid		
Sigade heaolu seapidamiskohtades	Anda hinnang sigade heaolu tagamiseks kehtestatud järelevalve korraldusele seapidamiskohtades.	Sigade heaolu tagamiseks kehtestatud järelevalve korraldus seapidamiskohtades on auditeeritud ulatuses <u>oluliselt parandamist vajav</u> .
Eesti Akrediteerimiskeskuse (EAK) poolt läbiviidud auditid/standarditele vastavuse kontrollid		
LABRIS-es läbiviidud korraline järelevalveaudit standardi EVS-EN ISO IEC 17025:2017 nõuetele vastavuse kontrollimiseks	Kontrollida vastavust EVS-EN ISO/IEC 17025:2017 nõuetele.	Kokku tuvastati 9 mittevastavust, kriitilisi mittevastavusi ei leitud. Mittevastavused leiti protsesside, ressursside ja juhtimissüsteemi nõuetele vastavuse osas. Kõik mittevastavused menetleti tähtaegselt ja peale mittevastavuste kõrvaldamist vastab LABRIS akrediteerimisnõuetele (akrediteering kehtib kuni 4.06.2025). LABRIS akrediteerimisulatuses on 297 analüüsimetoodikat.
Akrediteerimise visiit METK-is – standardi EVS-EN ISO/IEC 17025:2017 nõuetele vastavuse kontrolli audit	Kontrollida laborite vastavust standardi EVS-EN ISO/IEC 17025:2017 nõuetele.	EAK tuvastas 2 mittevastavust. Kriitilisi mittevastavusi ei leitud. Mittevastavused olid seotud seadme märgistusega, puudus heakskiidukriteerium ühe seadme tulemuse õigsuse kinnitamiseks. Kõik leitud mittevastavused kõrvaldati tähtaegselt. METK laborid on akrediteeritud vastavalt standardi ISO 17025:2017 nõuetele.
AS Metrosert poolt läbiviidud auditid/standarditele vastavuse kontrollid		
METK-is läbiviidud sertifitseerimisauditi järelevalvevisiit järgimaks katsekeskuste vastavust standardile ISO 9001:2015 (põldkatsete läbiviimise tegevusvaldkond)	AS Metrosert järelevalvevisiidi eesmärgiks oli hinnata METK-i katsekeskuste vastavust standardi ISO 9001:2015 nõuetele.	Mittevastavusi ei tuvastatud. METK juhtimissüsteem vastab standardis ISO 9001:2015 esitatud nõuetele.

LABRIS-e kvaliteedi eest vastutajate poolt läbiviidud standarditele vastavuse kontrollid		
Plaanilised siseauditid LABRIS-e juhtimissüsteemi vastavuse kontrollimiseks vastavalt standardi EVS-EN ISO/IEC 17025:2017 nõuetele (9 vertikaalauditit, 1 horisontaalaudit)	Kontrollida LABRIS-e juhtimissüsteemi kirjeldavates juhenddokumentides toodud nõuete täitmist ja standardi EVS-EN ISO/IEC 17025:2017 nõuetele vastavust.	Läbiviidud siseaudititega leiti 10 mittevastavust ja tehti kokku 23 tähelepanekut/märkust. Kriitilisi mittevastavusi ei tuvastatud. Mittevastavused likvideeriti auditeerimise jooksul. Mõnel juhul toimub järelkontroll 2024. aasta vertikaalauditite raames.
METK-i kvaliteedijuhtimissüsteemi eest vastutajate poolt läbiviidud standarditele vastavuse kontrollid		
Laborite kvaliteedikäsiraamatu ja standardi EVS-EN ISO/IEC 17025:2017 vastavusauditid (22 auditit)	Veenduda laborite kvaliteedijuhtimissüsteemi vastavuses standardile, juhenditele ja normdokumentidele.	Auditite käigus leiti 3 mittevastavust – kriitilisi mittevastavusi ei olnud. Mittevastavused olid seotud seadmete märgistusega, analüüsiprokolli vormistamisega, töötaja pädevustabeli täitmisega. Auditite käigus leitud mittevastavused kõrvaldati tähtaegselt.
Katsekeskuste kvaliteedikäsiraamatu ja standardi EVS-EN ISO 9001 vastavusauditid (põldkatsete läbiviimise tegevusvaldkond, 8 auditit)	Veenduda METK-i vastavuses standardi EVS-EN ISO 9001 ja katsekeskuste kvaliteedikäsiraamatu nõuetele.	Auditite käigus mittevastavusi ei tuvastatud.
Euroopa Komisjoni tervise- ja toiduohutuse peadirektoraadi (DG SANTE) poolt läbiviidud auditid		
Loomsete kõrvalsaaduste ja nendest saadud toodete ametlik kontroll	Hinnata pädevate asutuste võimet usaldusväärselt kontrollida ettevõtjate vastavust kohaldatavatele ELi õiguslikele nõuetele loomsete kõrvalsaaduste ja nendest saadud toodete tootmisahelas ning võtta tulemuslikke parandusmeetmeid nõuetele mittevastavuse kindlakstegemise korral.	Loomsete kõrvalsaaduste ja nendest saadud toodete ahelas tegutsevate ettevõtjate registreerimiseks ja tunnustamiseks on kasutusel süsteem ja ametlike kontrollide kavandatakse riskipõhiselt. Kontrollid, sh proovivõtt, toimuvad regulaarselt ja kavandatud viisil. Ametnikud saavad oma tegevuses lähtuda konkreetsetest ja terviklikest suunistest ning kontrolllehtedest. Kui kontrolli ajal tehakse kindlaks nõuetele mittevastavus, siis võetakse sellega seoses järelmeetmeid. Eespool märgitust hoolimata leidis auditirühm siiski vajakajäämisi loomsete kõrvalsaaduste suhtes ametlike kontrollide tegemisel toidukäitlejate ja loomsete kõrvalsaaduste ettevõtjate juures. Neist esimeste puhul tehti enamikul juhtudel kindlaks loomsete kõrvalsaaduste kontrolli vajakajäämised kõrvalsaaduste käitlemise ja kõrvaldamise hindamisel. Lisaks sellele vähenes loomsete kõrvalsaaduste ettevõtetes tehtud ametlike kontrollide üldine tulemuslikkus,

		<p>kuna ettevõtjatele anti kontrollist eelnevalt teada, ning auditirühm tegi kindlaks vajakajäämised ametnike hinnangutes loomsete kõrvalsaaduste ettevõtjate enesekontrolli, nende HACCP-põhiste menetluste ning nõutavate töötlemisparameetrite saavutamise kohta. Need vajakajäämised ilmnid ka pädeva asutuse tegevuses seoses rajatiste esialgse tunnustamise ja edasiste kontrollidega, mille puhul ei tehtud süstemaatiliselt kindlaks, et ettevõtjad olid nõuetekohaselt valideerinud kasutatavate töötlemismeetodite muudatused.</p>
EL-i sisenevate loomade ja kaupade ametlik kontroll ning piiripunktide EL-i nõuetele vastavuse kontroll	<p>Hinnata, kas</p> <p>a) piiripunktide kaudu ELi sisenevate loomade ja kaupade ametlikud kontrollid tehti kooskõlas asjakohaste ELi õigusaktide, dokumenteeritud menetluste ja kavandatud korraga ning kas need kontrollid olid piisavad, et minimeerida nii palju kui võimalik nõuetele mittevastavate saadetiste sissetoomist ning nakkushaiguste sissetoomist ja nende levikut;</p> <p>b) pädevad asutused on kehtestanud menetlused ja/või korra, et tagada ELi sisenevate loomade ja kaupade ametlike kontrollide kvaliteet, tõhusus ja asjakohasus ning nende erapooletu ja järjepidev rakendamine, ning</p> <p>c) piiripunktid ja nendes piiripunktides asuvad kontrollikeskused (taristu, seadmed, dokumentatsioon ja töötajad) vastavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2017/625 (ametliku kontrolli määrus) ning sellega seotud delegeeritud ja rakendusmääruste kohaldatavatele nõuetele.</p>	<p>Auditi käigus leiti, et Eesti piiripunktide kaudu liitu sisenevate loomade ning loomse ja mitteloomse päritoluga kaupade ametliku kontrolli süsteem on hästi toimiv ning selle elluviimiseks on olemas sobiva kvalifikatsiooniga ja kogenud töötajad, infotehnoloogiasüsteemid ning koostöö ja teabevahetus pädevate asutuste sees ja nende vahel. Süsteemiga tagatakse, et ELi sisenevad looma- ja kaubasaadetised esitatakse piiripunktides ametlikeks kontrollideks, mis üldiselt vastavad nende kaubakategooriate miinimumnõuetele, mille jaoks need on määratud, ning et neid kontrolle tehakse üldiselt kooskõlas ELi nõuetega.</p> <p>Auditirühm tuvastas piiratud arvu puudusi, mille kõrvaldamiseks võttis pädev asutus meetmeid auditi ajal ja vahetult pärast seda.</p>
Tapahügieeni ja lihakontrolli nõudeid reguleerivate kontrollisüsteemide hindamine	<p>Hinnata järgmiste liikide tapahügieeni ja lihakontrolli suhtes tehtavate kontrollide toimimist ja kohaldatavate Euroopa Liidu (EL) nõuete täitmise tagamist: veised, lambad, sead ja kodulinnud.</p>	<p>Auditi käigus leiti, et punase liha ja linnuliha tootmise ja turuleviimise üle tehtava ametliku kontrolli süsteem hõlmab kõiki nõutavaid elemente, vastab ametliku kontrolli määruse nõuetele ning selle rakendamine on hästi korraldatud.</p>

		<p>Riiklikud õigusaktid ja ametlikke kontrolle tegevatele töötajatele kättesaadavad dokumenteeritud menetlused on kooskõlas ELi nõuetega.</p> <p>Olemasolevad menetlused, koolitus ja järelevalvemehhanismid võivad tagada piisava kindluse selles, et kontrolle tehakse ühetaoliselt ja järjepidevalt. Samas on võimalik järelevalvemehhanisme parandada, et tagada ametlike kontrollide tõhusus, asjakohasus, kvaliteet ja järjepidevus.</p> <p>Samas ei ole tapahügieeni ja liha kontrolli suhtes tehtud põhjalikke ja piisava sagedusega valdkondlikke hindamisi, et anda pädevale asutusele piisav kindlus, et kontroll ettevõtte tasandil on tõhus, nagu on nõutud määruse (EL) 2017/625 artiklis 5, ning et normide rikkumised tuvastatakse ja vajaduse korral võetakse parandusmeetmeid. Otsese järelevalve puudumine töötajate tulemuslikkuse üle vähendab pädeva asutuse suutlikkust tagada ametlike kontrollide tõhusus.</p> <p>Nii kodukabiloomade kui ka kodulindude tapaeelne ja -järgne kontroll on korraldatud kooskõlas asjakohaste ELi nõuetega. Tapajärgse kontrolliga seoses täheldatud puudused näitavad siiski, et seda ei rakendata alati nõuetekohaselt, mis vähendab lihakontrolli tulemuslikkust. Peamised puudused on seotud kodulinnu- ja veiserümpade pesemisega saaste eemaldamiseks enne tapajärgset kontrolli ning sellega, et tapajärgse kontrolli käigus ei esitatud kontrolliks kõigi lehmade udaraid ja kõigi kodulindude siseelundeid.</p> <p>Ametlik üld- ja erihügieenikontroll, sh ametlike proovide võtmine, on hästi korraldatud, riskipõhine ning seda tehakse kooskõlas ELi ja riiklike normidega. Kui ametnikud avastavad rikkumisi, kohaldatakse täitemeetmeid.</p>
--	--	---

Lisa 2: Põllumajandus, maaelu ja toiduainetööstus

Tulemuslik	Parandamist vajav või oluliselt parandamist vajav	Nõuetele mittevastav ja/või tehtud on finantskorrektsioon
------------	---	---

Auditi objekt	Auditi eesmärk	Hinnang sisekontrollisüsteemile
Ministeeriumi siseauditi osakonna ja välise audiitorbüroo (KPMG Baltics OÜ) poolt läbiviidud audit		
Makseasutuse (PRIA) 2023. eelarveaasta EAGF-i ja EAFRD-i sertifitseerimisaudit	Sertifitseerimisauditi käigus kontrollitakse makseasutuse valmisolekut tagada, et enne maksete tegemist on kontrollitud nende vastavust ühenduse eeskirjadele.	<p><u>Üldhinnang</u> sisekontrollisüsteemi akrediteerimiskriteeriumidele vastavuse kohta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - EAGF: toimib; - EAFRD: toimib hästi. <p>Arvamus raamatupidamise aastaaruande kohta – märkusteta (mõlemad fondid). EAGF (koolikava meede) osas on välja toodud teatavad asjaolud:</p> <p>Koolikava meetme kontrollisüsteemis esineb olulisi puudusi haldus- ja kohapealsete kontrollide osas, mille tulemusena puudub sertifitseerimisasutusel kindlus, et kõik FA2023 tehtud väljamaksed on 100% abikõlblikud. Seda kinnitab ka sertifitseerimisasutuse testimise tulemusena arvatud veamäärad: prognoositav mittevastavusmäär on 44354,56 eurot (e 3,31%) ning prognoositav mittevastavuse ülemmäär on 112323,64 eurot (e 8,37%). Koolikava meetme FA2023 väljamaksete summa on 1341660 eurot, mis moodustab kogu FA2023 EAGF fondist tehtud väljamaksete summast 0,7%. Sellest tulenevalt on sertifitseerimisasutus arvamusel, et koolikava meetme AE4 osas tehtud märkus ei mõjuta kogu hinnangut EAGF fondi osas ja see on märkusteta.</p>

Lisa 3: Kalandus

Tulemuslik	Parandamist vajav või oluliselt parandamist vajav	Nõuetele mittevastav ja/või tehtud on finantskorrektsioon
------------	---	---

Auditi objekt	Auditi eesmärk	Hinnang sisekontrollisüsteemile
Ministeeriumi siseauditi osakonna ja välise audiitorbüroo (KPMG Baltics OÜ) poolt läbiviidud tegevusauditid		
„Euroopa Merendus ja Kalandusfondi 2014–2020 rakenduskava“ tegevusauditid (väljamaksed perioodil 01.07.2022–30.06.2023), kokku 30 väljamakset	Anda hinnang Euroopa Merendus ja Kalandusfondi (EMKF) meetmete toetuse ja omafinantseeringu eesmärgi- ja õiguspärasele kasutamisele.	Vt täpsemalt lisa 3.1
EMKF auditeerimisasutuse (MeM siseauditi osakond) iga-aastane kontrolliaruanne ja arvamus Euroopa Komisjonile		
EMKF auditeerimisasutuse iga-aastane kontrolliaruanne ja arvamus Euroopa Komisjonile perioodi 01.07.2022–30.06.2023 kohta	Anda hinnang, kas raamatupidamise aastaaruanne annab õige ja õiglase ülevaate, kas kulud, mille hüvitamist komisjonilt on taotletud, on seaduslikud ja korrektsed, ning kas kehtestatud kontrollisüsteemid toimivad nõuetekohaselt.	Märkusteta arvamus: <ul style="list-style-type: none"> - raamatupidamise aastaaruanne annab määruse (EL) nr 480/2014 artikli 29 lõike 5 kohase õige ja õiglase ülevaate; - raamatupidamise aastaaruandes esitatud kulud, mille hüvitamist komisjonilt on taotletud, on õiguspärased ja nõuetekohased; - kehtiv juhtimis- ja kontrollisüsteem toimib nõuetekohaselt.

Lisa 3.1: EMKF tegevusauditid

Identification No	Measure	Beneficiary	Results ¹³	Category (Classification of findings)	Type	Auditor ¹⁴	Audit report reg nr
813015780001	1.3: teadlaste ja kalurite koostöötoetus	TARTU ÜLIKOOL	Unqualified			KPMG Baltics OÜ	6.11-3/174
84412100001	4.4.1: kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise ühisinvesteeringute toetus	EESTI KALATOOTJATE KESKÜHISTU	Unqualified			KPMG Baltics OÜ	6.11-3/175
83302000070	3.3: kalanduspiirkonna kohaliku arengu strateegia rakendamine	HÄÄDEMEESTE VALLAVALITSUS	Qualified	1.1: Public Procurement - Contract notice and tender specifications (x2); 1.24: Public Procurement – others; 5.2: Missing supporting information or documentation - Lack or incomplete audit trail	2 major, 2 minor	KPMG Baltics OÜ	6.11-3/62
811521790220	1.15: Püügivahendi parendamise toetus	TEKAMETSA OÜ	Unqualified			AA	6.11-3/131
821020790008	2.1: Vesiviljeluse innovatsioonitoetus	TARTU ÜLIKOOL	Unqualified			KPMG Baltics OÜ	6.11-3/170
83302100185	3.3: kalanduspiirkonna kohaliku arengu strateegia rakendamine	MTÜ HIIU LAINED	Unqualified			AA	6.11-3/121
813015780001	1.3: teadlaste ja kalurite koostöötoetus	TARTU ÜLIKOOL	Unqualified			KPMG Baltics OÜ	6.11-3/174
862021370006	6.2: kalandusandmete kogumise toetus	KESKKONNAMINISTEERIU	Unqualified			KPMG Baltics OÜ	6.11-3/169
84412100001	4.4.1: kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise ühisinvesteeringute toetus	EESTI KALATOOTJATE KESKÜHISTU	Unqualified			KPMG Baltics OÜ	6.11-3/175

¹³ qualified – märkustega; unqualified – märkusteta; ongoing assessment – jätkuv/täiendav hindamine

¹⁴ AA – audit authority (ministeeriumi siseauditi osakond)

84412100002	4.4.1: kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise ühisinvesteeringute toetus	EESTI KALAPÜÜGIÜHISTU	Unqualified			KPMG Baltics OÜ	6.11-3/176
83302100071	3.3: kalanduspiirkonna kohaliku arengu strateegia rakendamine	ALREY OÜ	Unqualified			AA	6.11-3/132
84321900001	4.3.2: Kalapüügi- ja vesiviljelustoodete sertifitseerimise ning turu-uuringute tegemise toetus	AKTSIASELTS JAPS	Unqualified			AA	6.11-3/135
83302100116	3.3: kalanduspiirkonna kohaliku arengu strateegia rakendamine	OSAÜHING MSE-NET	Qualified		Minor	AA	6.11-3/226
83302000250	3.3: kalanduspiirkonna kohaliku arengu strateegia rakendamine	SAAREMAA VALLAVALITSUS	Unqualified			KPMG Baltics OÜ	6.11-3/168
84412100001	4.4.1: kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise ühisinvesteeringute toetus	EESTI KALATOOTJATE KESKÜHISTU	Unqualified			KPMG Baltics OÜ	6.11-3/175
84442100002	4.4.4: kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise energia- ja ressursisäästlikumaks muutmise toetus	AKTSIASELTS JAPS	Unqualified			KPMG Baltics OÜ	6.11-3/167
84412100004	4.4.1: kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise ühisinvesteeringute toetus	EESTI TRAAPÜÜGI ÜHISTU	Unqualified			KPMG Baltics OÜ	6.11-3/329
84442000011	4.4.4: kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise energia- ja ressursisäästlikumaks muutmise toetus	OSAÜHING KALLASTE KALUR	Unqualified			KPMG Baltics OÜ	6.11-3/337
84442200005	4.4.4: kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise energia- ja ressursisäästlikumaks muutmise toetus	OSAÜHING AVEKTRA	Unqualified			KPMG Baltics OÜ	6.11-3/334
83302100107	3.3: kalanduspiirkonna kohaliku arengu strateegia rakendamine	AIN MANGO	Unqualified			KPMG Baltics OÜ	6.11-3/1
871022370021	7.1: „Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi rakenduskava 2014–2020” tehnilise abi toetus	MAAELUMINISTEERIUM	Unqualified			KPMG Baltics OÜ	6.11-3/327

843312300014	4.3.3: Erakorraline toetus kalapüügiga, vesiviljelusega või kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisega tegelevale ettevõtjale	REYKTAL AKTSIASELTS	Unqualified			KPMG Baltics OÜ	6.11-3/50
843312300003	4.3.3: Erakorraline toetus kalapüügiga, vesiviljelusega või kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisega tegelevale ettevõtjale	AS HIIU KALUR	Qualified	16: MA/IB work related finding	Minor	KPMG Baltics OÜ	6.11-3/52
861021680032	6.1: Kalanduse kontrolli ja järelevalve toetus	KESKKONNAAMET	Qualified	16: MA/IB work related finding	Minor	KPMG Baltics OÜ	6.11-3/55
843322300009	4.3.3: Erakorraline toetus kalapüügiga, vesiviljelusega või kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisega tegelevale ettevõtjale	AKTSIASELTS LÄÄTSA KALATÖÖSTUS	Unqualified			KPMG Baltics OÜ	6.11-3/28
843322300007	4.3.3: Erakorraline toetus kalapüügiga, vesiviljelusega või kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisega tegelevale ettevõtjale	AKTSIASELTS M.V.WOOL	Unqualified			KPMG Baltics OÜ	6.11-3/53
861020370026	6.1: Kalanduse kontrolli ja järelevalve toetus	MAAELUMINISTEERIU M	Qualified	1.24: Public Procurement – others;	Minor	KPMG Baltics OÜ	6.11-3/54
822017840001	2.2: Tootlikud investeeringud vesiviljelusse	MAAELU EDENDAMISE SIHTASUTUS	Unqualified			KPMG Baltics OÜ	6.11-3/37
84442100010	4.4.4: kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise energia- ja ressursisäästlikumaks muutmise toetus	AKTSIASELTS M.V.WOOL	Qualified	5.2: Missing supporting information or documentation - Lack or incomplete audit trail	Minor	KPMG Baltics OÜ	6.11-3/328
84442100005	4.4.4: kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemise energia- ja ressursisäästlikumaks muutmise toetus	OSAÜHING SAARE FISHEXPORT	Unqualified			KPMG Baltics OÜ	6.11-3/3